

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020-05-22 Nr. TP- 5

Vilnius

Posėdis įvyko 2020 m. gegužės 12 d. 13 val. nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, Vaida Kasparavičienė, Kristina Kuprytė, Zita Mackevičienė, dr. Lina Petrošienė, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, dr. Loreta Sungailienė, Jonas Rudzinskas, dr. Dalia Senvaitytė, Juozas Šorys, Jonas Vaiškūnas, Rima Vasaitienė, dr. Rūta Žarskienė. Svečiai – dr. Vytautas Tumėnas (Lietuvos istorijos institutas).

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl etninės kultūros srities raidos vertinimo kriterijų, siūlomų Lietuvos kultūros tarybai;
2. Dėl etninės kultūros srities raidos rodiklių, siūlomų Lietuvos kultūros tarybai;
3. Dėl etninės kultūros srities projektų vertinimo kriterijų aprašymų ir projektų rodiklių, siūlomų Lietuvos kultūros tarybai;
4. Dėl Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos projekto;
5. Dėl Lietuvos heraldikos komisijos neigiamos pozicijos mokslininkų siūlomos Mažosios Lietuvos herbo simbolio – briedžio – atžvilgiu;
6. Kiti klausimai.

Kvorumas yra.

D. Urbanavičienė pristatė darbotvarkę. Darbotvarkei pritarta bendru sutarimu.

1. SVARSTYTA. Etninės kultūros srities raidos vertinimo kriterijai, siūlomi Lietuvos kultūros tarybai (toliau – LKT);

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad LKT laukia EKGTT siūlymų iki gegužės 29 d. Ji pristatė vertinimo kriterijų sąrašo projektą. Siūlomi kriterijai: 1. Etninės kultūros integravimas į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje; 2. Įvairių etninės kultūros sričių tyrimų plėtra ir sklaida; 3. Etninės kultūros specialistų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo, taip pat etninės kultūros subjektų (kūrėjų ir atlikėjų) meistriškumo tobulinimo būklė; 4. Etnokultūrinio ugdymo ir galimybių visuomenei giliau pažinti etninę kultūrą bei jos reiškinių įvairovę plėtra; 5. Etninės kultūros gyvosios tradicijos tęstinumo užtikrinimas, etninės kultūros veiklų bendruomenėse plėtra, nematerialaus kultūros paveldo apsauga (apimant ir lietuvių etninės kultūros paveldą, išlikusį lietuvių etninėse žemėse); 6. Lietuvos etnografinių regionų tradicijų savitumo pažinimo, išsaugojimo ir tęstinumo plėtra; 7. Tradicinių amatų ir tautodailės tęstinumas bei plėtra; 8. Etninės kultūros integravimas į kultūrinį turizmą; 9. Etninės kultūros puoselėjimas užsienio lietuvių bendruomenėse; 10. Etninės kultūros sklaidos plėtojimas (apimant ir lietuvių etninės kultūros sklaidą užsienyje). Ji pasiūlė teikti pastabas dėl kriterijų sąrašo.

L. Petrošienė paklausė, ar ne šis sąrašas jau buvo analizuotas.

D. Urbanavičienė atsakė, kad anksčiau analizuoti tik projektų vertinimo kriterijai, dabar aptariami etninės kultūros srities raidos vertinimo kriterijai.

P. Kalnius paklausė, kieno veikla bus vertinama pagal šiuos kriterijus: mokyklų, savivaldybių ar panašiai? Jo nuomone, reikia tikslinti dokumento pavadinimą.

D. Urbanavičienė atsakė kad keisti pavadinimų EKGTT negali. Dokumentų pavadinimai yra nustatyti LKT.

P. Kalnius paklausė, kaip bus išmatuojama visuomenės dalis, kuri didžiuojasi etnine kultūra.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad tai ne srities raidos kriterijų, o rodiklių sąrašo dalis, todėl bus aptariama nagrinėjant antrąjį klausimą. Ji pasiūlė priimti nutarimą dėl kriterijų sąrašo ir tada pereiti prie tolimesnių klausimų.

L. Sungailienė atkreipė dėmesį, kad tokią pačią užduotį – pasiūlyti visos etninės kultūros srities raidos ir plėtros vertinimo kriterijus - yra gavęs ir Lietuvos nacionalinis kultūros centras (LNKC). Šio darbo tikslas yra – išgryninti kriterijus, kurie leistų matyti pokyčius etninės kultūros srityje, šią sritį analizuoti ir pagal gautus rezultatus formuoti adekvačią politiką. Kriterijų apibrėžimas yra labai svarbus – per tai būtų atskleista viso etninės kultūros lauko veiklų ir rūšių stebėsenos ir vertinimo apimtis. Jos nuomone, kuo platesnio lauko apėmimas šiame kriterijų sąrašė būtų naudinga mums patiems, o taip pat tiems, kurie skirstys pinigus.

V. Jocio nuomone, sudarant kriterijų sąrašą reikėtų numatyti ekstremalių situacijų atvejus.

D. Urbanavičienės nesutiko teigdama, kad šis dokumentas yra ilgalaikis, jame nereikėtų koncentruotis į *force majeure* atvejus. Ji paklausė, ar Tarybos nariai pritaria pasiūlytiems kriterijams.

V. Jocys pastebėjo, kad čia lyg ir apimamos visos sritys.

J. Rudzinsko nuomone, galima pritarti.

L. Sungailienės nuomone, labai pagirtinas yra ekspertinių vertinimų kriterijaus išskyrimas. Ji taip pat pastebėjo, kad vertinimuose privalo būti ne tik kiekybinis, o ir kokybinis aspektas.

V. Jocys paklausė, ar EKGT nustatyti kriterijai turi sutapti su LNKC nustatytais kriterijais.

L. Sungailienė atsakė, kad kiekvienas turi pateikti atskirą sąrašą, o LKT pasidarys apibendrinimą. Ji pastebėjo, kad LNKC kriterijų sąrašas labai panašus.

NUTARTA. Pritarti parengtam Etninės kultūros srities raidos vertinimo kriterijų sąrašo projektui.

2.SVARSTYTA. Etninės kultūros srities raidos rodikliai, siūlomi Lietuvos kultūros tarybai.

D. Urbanavičienė paaiškino, kad aptariamas lentelės projektas – Etninės kultūros srities raidos rodikliai – taip pat yra parengtas vadovaujantis LKT reikalavimais. Ji pastebėjo, kad šioje lentelėje nebėra rodiklių pagal ankstesnėje lentelėje išskirtą kriterijų „Etninės kultūros integravimas į bendrąją kultūros politiką Lietuvoje“, nes neaišku, kaip tai galima išmatuoti. Jos nuomone, tai iš dalies pakeičia rodiklis „Etninės kultūros prestižo visuomenėje indeksas“, kurį galima aprašyti taip: „Visuomenės dalis, kuri didžiuojasi lietuvių etnine kultūra ir Lietuvos nematerialiuoju kultūros paveldu“.

J.Šorys paklausė, kaip galima šį rodiklį vertinti. Procentais? Reikės tyrimų.

D. Urbanavičienė pritarė, kad reikės tyrimų. Jos pastebėjimu, analogiškai yra nustatomas pilietiškumo indeksas. Jis nustatomas balais. Metodą, kaip tai padaryti, reikėtų sukurti.

L.Petrošienė pasiūlė pasinaudoti pilietiškumo indekso nustatymo metodika, kuri jau yra sukurta.

D. Urbanavičienė pritarė.

L. Sungailienė teigė, kad yra peržiūrėjusi daug rodiklių nustatymo metodikų. Jos nuomone, paprasčiausia būtų vykdyti apklausą, pavyzdžiui, elektroninę. Atlikus apklausą, nėra sunku apskaičiuoti, kokia visuomenės dalis didžiuojasi etnine kultūra. Jos nuomone, sudėtingesnių metodikų taikymą galima palikti įmonėms, kurios tuo užsiima.

L. Petrošienė suabejojo tokios apklausos validumu.

D. Urbanavičienė pasiūlė į detales kol kas nesigilinti. Ji paklausė, ar iš esmės Taryba pritaria siūlymui matuoti etninės kultūros prestižą.

J. Rudzinskas pritarė.

V. Jocys pastebėjo, kad didžiavimasis etnine kultūra yra didžiavimosi Lietuva sudedamoji dalis. Todėl galima pasitelkti pilietiškumo matavimams taikomas metodikas.

L. Sungailienė išsakė nuomonę, kad turint etninės kultūros prestižo matavimus, juos galima lyginti su kitų kultūros sričių prestižo matavimais.

Aptariant antrojo rodiklio – etninės kultūros tyrimų raidos būklės – aprašymą, D. Urbanavičienė paminėjo, kad svarbu atkreipti dėmesį į lauko tyrimus (kiek buvo ekspedicijų, kraštotyrinės veiklos, apklausų ir kt., kiek jų metu sukaupta duomenų, kiek jų parengta archyviniam saugojimui), kiek duomenų suskaitmeninta, kiek atlikta fundamentinių ir taikomųjų mokslo darbų ir t.t.

R. Žarskienė pasiūlė nesuabsoliutinti lauko tyrimų. Reikėtų įtraukti ir archyvinės medžiagos tyrimus.

R. Paukštytė-Šaknienė nuomone, lauko tyrimams visgi turėtų būti skiriamas išskirtinis dėmesys.

D. Urbanavičienė paklausė, ar fundamentiniai tyrimai nėra atliekami archyvinės medžiagos analizės pagrindu.

R. Žarskienės nuomone, archyvinės medžiagos tyrimus vis gi reikėtų įtraukti atskiru punktu. Kol kas akcentuojami tik lauko tyrimai.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad dauguma archyvinių šaltinių taip pat yra surinkti iš lauko tyrimų.

D. Senvaitytė atkreipė dėmesį, kad pagal pateiktą formuluotę dėmesys atkreipiamas tik į naujus lauko tyrimus, o anksčiau surinktų duomenų tyrimas neakcentuojamas. Jos nuomone, tai būtų galima įtraukti atskiru punktu.

R. Paukštytė-Šaknienė pritarė.

L. Sungailienė pasiūlė antrojo punkto formuluotę: etninės kultūros šaltinių ir lauko tyrimų kiekis.

D. Urbanavičienė pasiūlė šio punkto pataisymus atsiųsti el. paštu.

V. Jocys paklausė, kokio laikotarpio raida bus vertinama pagal šiuos rodiklius.

D. Urbanavičienės teigimu, šiuos rodiklius LKT naudos kasmetiniam monitoringui, galbūt jie nusistatys kelerių metų laikotarpius. Bus vertinami dabartiniai procesai.

D. Senvaitytė paklausė, kas šiuos tyrimus atliks. Ji pastebėjo, kad tai didelio kruopšumo reikalaujantys tyrimai.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad LKT ko gero įsivaizduoja, jog EKGt pateiks visus instrumentus, kad LKT patys galėtų tyrinėti etninę kultūrą nebūdami šios srities specialistai. EKGt atskleisdama etninės kultūros įvairovę galbūt įrodys, kad be specialistų čia apsieiti neįmanoma. LKT prašo netgi elektroninių metodų pateikimo, kaip tuos tyrimus atlikti, bet tai yra sunkiai įsivaizduojami dalykai. Ko gero tolimesnė diskusija tarp EKGt ir LKT bus būtent dėl ekspertų dalyvavimo vertinime. EKGt tikslas šiuo atveju yra parodyti viso etninės kultūros lauko plotį ir gylį, kad LKT pamatytų, jog šis laukas nėra paprastas ir gali būti mechaniškai sutraukiamas į keletą rodiklių.

R. Paukštytė-Šaknienė paklausė, kas sudarė aptariamą lentelę.

D. Urbanavičienė atsakė, kad lentelės formą pateikė LKT, o aptariamasis projektas parengtas jos pačios, remiantis ankstesniuose EKGt posėdžiuose priimtais nutarimais, etninės kultūros plėtros programa ir t. t.

D. Urbanavičienė pristatė 3 rodiklį - Etninės kultūros specialistų rengimo būklė. Tai Etninės kultūros studijų ir kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla ir jos įvairovė, parengtų etninės kultūros specialistų skaičius, etninės kultūros specialistų poreikio analizės, rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo tyrimų skaičius.

L. Sungailienės nuomone, etninės kultūros specialistų poreikį tyrinėti yra naudinga.

R. Paukštytė-Šaknienė paklausė, kokio konkretaus laikotarpio būklė bus analizuojama.

D. Urbanavičienė atsakė, kad galima įsivaizduoti, jog tyrimai bus daromi kasmet. EKGt šiuo metu turi tiesiog nustatyti, į ką atkreipti dėmesį darant tokius tyrimus. Periodiškumas tokių tyrimų kol kas nėra aiškus.

L. Petrošienė pastebėjo, kad raida metų bėgyje galėtų būti nustatoma nebent vertinant leidybą. Specialistų rengimo raidos metų bėgyje ko gero negalima nustatyti.

D. Urbanavičienė pasiūlė užduoti šį klausimą LKT.

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, tai yra esminis klausimas.

D. Senvaitytės nuomone, įmanoma suskaičiuoti, kiek kasmet yra baiginačiųjų tam tikrą specialybę.

J. Vaiškūno nuomone, jeigu būtų valstybinė etninės kultūros programa, vertinimai būtų logiški: jie sietųsi su programos metais. Būtų nustatyta, kad tiriamas trijų ar penkių metų laikotarpis. Jo nuomone, tikrai turėtų būti ilgesnis laiko tarpas negu metai.

L. Sungailienė pastebėjo, kad tam tikrus rodiklius galima apskaičiuoti per metus, kitus – per ilgesnį laikotarpį. Jos nuomone, būtent EKGt turėtų nustatyti šiuos laikotarpius, žinodama, kokių tikslų yra siekiama. Kultūros, Švietimo, Žemės ūkio ir kitos ministerijos renka duomenis iš joms pavaldžių institucijų. EKGt turi suformuluoti, kokius duomenis surinkti būtų naudinga.

J. Vaiškūnas pastebėjo, kad šiuo atveju labai svarbu, jog būtų valstybinė etninės kultūros programa. Tada tokie rodikliai būtų prasmingas orientyras vertinant programos rezultatus. Tai būtų strateginis dalykas. Jeigu tokios programos nėra, kuriami rodikliai bus naudingi nebent atliekant sociologinius tyrimus. Tai bus tiesiog pasyvus instrumentas kultūros reiškiniams analizuoti.

J. Rudzinsko nuomone, tai gali būti susiję su Kultūros ministerijos valdžios periodiškumu. Jo nuomone, logiškas ataskaitinis etapas būtų 4 metai – dirba vienas ministras ir viena komanda. Po tokio etapo galima vertinti vienos krypties vykdytą politiką.

D. Urbanavičienė pasiūlė nuo rodiklių panaudojimo klausimo grįžti prie jų apibrėžimo. Ji pristatė ketvirtąjį rodiklį – etnokultūrinio ugdymo būklė. Tai gali būti apibrėžta kaip edukacinių renginių, skirtų tikslinėms grupėms ir plačiajai visuomenei, pasiūla ir jos įvairovė, formalus ir neformalus etnokultūrinio ugdymo plėtros rodikliai. D. Urbanavičienės pastebėjimu, LNKC specialistai kai kuriuos iš šių parametrų jau sėkmingai skaičiuoja. Jos nuomone, tai reikėtų įtraukti į bendrą etnokultūrinio lauko raidos vertinimą.

L. Sungailienė pasiūlė formalus ir neformalus etnokultūrinio ugdymo rodiklį pakonkretinti išvardinant pavyzdžius: kad tai gali būti etninės kultūros pamoka mokykloje, būrelis neformalaus ugdymo centre ar panašiai.

D. Urbanavičienė pristatė penktąjį rodiklį: Lietuvos etnografinių regionų tradicijų savitumo pažinimo ir tęstinumo būklė. Pastebėjo, kad apibūdindama šį rodiklį rėmėsi etninės kultūros plėtros programos koncepcija, į kurią buvo įtrauktas V. Griškevičienės pasiūlytas punktas – kiek etnografiniuose regionuose yra kultūros įstaigų, kiek yra etninės kultūros programų savivaldybėse ir kiek jos yra įgyvendinamos. Ji paklausė Tarybos narių nuomonės, ar reikia išskirti tokius regioniškumo požymius kaip tautinio kostiumo nešiosenos sklaida, tarmių išsaugojimas, etnoarchitektūros tradicijų tęstinumas, įvairių regioninių etnokultūrinės raiškos formų (dainų, sutartinių, šokių, žaidimų ir kt.) gyvavimas.

J. Rudzinskas pastebėjo, kad išskirti tautinį kostiumą ir nepastebėti tautodailės nėra gerai. Jo nuomone, reikėtų įtraukti ir tautodailę.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad nėra paminėtas kulinarinis paveldas ir kt. Ji suabejojo, ar verta taip smulkinti.

V. Jocys pastebėjo, kad galima remtis jau išgrynintais etnografinių regionų savitumų dėmenimis, kurių buvo išskirta 9. Jo nuomone, kraštovaizdis, žmonių gyvenimas darnoje su gamta – taip pat yra etnografinių regionų savitumai.

D. Urbanavičienė pasiūlė vartoti apibendrintą formuluotę – įvairių regioninių etnokultūrinės raiškos formų, skliaustuose pateikiant vieną kitą pavyzdį.

V. Griškevičienė šiam siūlymui pritarė. Jos nuomone, smulkmeniškumas gali mums patiems pakenkti, kažką pamiršus.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad galima paminėti ir šventes.

L. Sungailienė pasiūlė teikti nuorodą į ataskaitos dalį, kurioje yra detalizuota, kas yra etninė kultūra.

D. Urbanavičienė pristatė šeštąjį rodiklį – Tradicinių amatų plėtros būklė. Siūlomas jo apibrėžimas: sertifikuotų tradicinių dirbinių, tradicinių veislių augalų, gyvūnų ir jų produktų, tradicinių paslaugų, tradicinių amatų meistrų ir mokymo programų skaičius.

V. Griškevičienė pasiūlė vietoje tradicinių amatų plėtros būklės rašyti tautinio paveldo produktų plėtros būklę, nes sertifikavimas yra pagal Tautinio paveldo produkto įstatymą. Ji pasigedo sertifikuotų mugių ir t.t. Jos nuomone tautinio paveldo produktų minėjimas apimtų platesnį lauką.

L. Petrošienė pasiūlė minėti ir tradicinius amatus, ir tautinio paveldo produktus.

V. Griškevičienės nuomone, tradiciniai amatai įeina į tautinio paveldo produktų apibrėžtį.

L. Sungailienė pritarė minčiai įtraukti tautinio paveldo produkto terminą, tačiau būtinai palikti ir tradicinius amatus. Ji pastebėjo, kad šalia sertifikuotų programų ir produktų yra ir nesertifikuotų, yra šeimų, kurios puoselėja tradicinius amatus ir neturi jokių sertifikatų.

V. Jocys taip pat pritarė šiai nuomonei.

J. Rudzinskas pastebėjo, kad šeštame punkte yra nesutapimas tarp rodiklio pavadinimo ir jo apibrėžimo. Reikėtų išskirti tautinio paveldo produktą kaip pagrindinį šešto punkto dalyką. Jo nuomone, tautodailė ir amatai yra išskirti dešimtame punkte.

V. Griškevičienė pritarė J. Rudzinskui.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad šalia amatų reikėtų kalbėti ir apie tradicines ūkio formas: gyvulininkystę ir t.t.

J. Rudzinskas pritarė, kad būtent taip formuluojama ir Tautinio paveldo produktų įstatyme.

D. Urbanavičienės nuomone, į 6 punktą būtina įrašyti tautinio paveldo produktą, tačiau būtina palikti ir tradicinius amatus. Tautinio paveldo produktus būtina įtraukti remiantis Tautinio paveldo produktų įstatymu, o tradicinius amatus – remiantis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu, kuriame tradicinių amatų puoselėjimas apibrėžiamas kaip strateginė veiklos kryptis. Jie negali likti už borto.

R. Paukštytė-Šaknienė pritarė šiai nuomonei.

D. Urbanavičienės nuomone, reikėtų patikslinti rodiklio aprašymą: paliekant sertifikuotus tautinio paveldo produktus, bet tik skliaustuose įvardijant atskiras jų rūšis – tradicinius dirbinius, veisles, paslaugas.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad visgi yra ir nesertifikuoti amatai. Jie irgi yra verti išsaugojimo. Jei pirmas žodis yra „sertifikuoti“, šie į apibrėžimą nepatenka.

D. Urbanavičienė sutiko, kad pirmu numeriu reikia iškelti tradicinius amatus, o po to sertifikuotus tautinio paveldo produktus.

J. Rudzinskas pritarė.

D. Urbanavičienė pristatė septintą rodiklį – Etninės kultūros integravimas į kultūrinį turizmą. Jo aprašymas: Informacijos apie etninės kultūros objektus ir renginius šaltinių kiekis, etninės kultūros kelių ir kitų turistinių maršrutų, etnokultūrinių stovyklų ir pažintinių žygių pasiūlos, tradicijų sklaidos kaimo turizmo ir agroturizmo srityse, etnokultūrinių suvenyrų gamybos, turizmo plėtra užsiimančių asmenų etnokultūrinių kompetencijų ugdymo rodikliai.

V. Griškevičienė pasiūlė šalia kultūrinio turizmo rodiklio pavadinime įtraukti kultūros kelius. Tai skirtingi dalykai.

L. Sungailienė ir J. Rudzinskas papildymui pritarė.

V. Griškevičienė pasiūlė koreguoti ir rodiklio aprašymą. Kalba turėtų eiti ir apie etninės kultūros kelių įtraukimą į kultūros kelius, nes kelias nebūtinai turi būti etninės kultūros kelias, bet jo elementai gali būti į tokį kelią įtraukti, o tai labai svarbu. Ji atkreipė dėmesį ir į tai, kad įvairiose regionų kultūros strategijose etninė kultūra neminima, nors ji ir laikoma svarbia. Galbūt čia ar kitur reikėtų įtraukti, kad etninė kultūra kaip dėmuo turėtų būti įtraukta į regionų plėtros planus.

D. Urbanavičienė pasiūlė šį siūlymą išskirti atskiru nutarimu. Ji paklausė, kam šis siūlymas turėtų būti teikiamas.

V. Griškevičienės nuomone, reikėtų teikti Vidaus reikalų ministerijai, Aplinkos ministerijai. Etninė kultūra savo produktais ir paslaugomis turėtų būti svarbi ne tik kultūriniam turizmui, ji turėtų būti dalyvė ir kitų rūšių turizme: pvz., yra medicininis turizmas, nišinis turizmas.

D. Urbanavičienės nuomone, tai galima apsvastyta atskirai ir parengti raštą.

V. Griškevičienės nuomone šiuo metu toks siūlymas būtų labai savalaikis. Dabar rengiamos jau ne apskričių, o regionų strategijos. Administracinį suskirstymą rengiamasi keisti ir laukia dideli iššūkiai. Svarbu nepavėluoti.

D. Urbanavičienė pasiūlė iki kito (birželio 9-osios) posėdžio išgildinti etninės kultūros integravimo į regioninę politiką klausimą ir kitame posėdyje dėl jo priimti nutarimą.

D. Urbanavičienė pristatė 8-ąjį rodiklį – Socialinės paskirties etnokultūrinių tradicijų išsaugojimo, gaivinimo ir tęstinumo būklė. Jo aprašymas: Kalendorinių ir bendruomeninių švenčių, etninės kultūros veiklų bendruomenėse, kraštiečių susitikimų, klubinės veiklos, vakaronių, naktišokių ir kitų socialinės paskirties gyvosios tradicijos renginių skaičius. Ji atkreipė dėmesį, kad šio rodiklio aprašas parengtas pagal projektų veiklų produktų sąrašą, kuris EKGKT buvo patvirtintas anksčiau.

J. Rudzinskas ir V. Griškevičienė pritarė.

Devintas punktas - Etninės kultūros reprezentacinių renginių organizavimo būklė. Šis rodiklis būtų matuojamas koncertų, festivalių, varžytuvių, konkursų (muzikantų, dainininkų, pasakorių, šokėjų, kulinarinio paveldo ir kt.), sportinių žaidimų rungtynių, gyvosios istorijos renginių, amatų dienų, mugių, tautodailininkų parodų ir kitų renginių skaičiumi.

V. Griškevičienė paklausė, ar buvo kur nors aptarta, kas yra reprezentaciniai renginiai.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad tai buvo išdiskutuota apibrėžiant projektų veiklas, pavadinant *parodomaisiais renginiais*.

L. Sungailienė pastebėjo, kad galima nebūtinai rašyti „reprezentaciniai renginiai“. Gali būti tiesiog „renginiai“.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad greta reprezentacinių egzistuoja socialiniai renginiai, kurie nėra parodomieji. Užsienio dokumentuose tai aiškiai skiriama: *participant* (dalyvavimo) ir *representative* (reprezentuojantys) renginiai. Pavyzdžiui, Rasos šventės Verkių parke tikslas – ne surengti koncertą, o kad visi taptų šventės dalyviais.

R. Paukštytė-Šaknienė pritarė reprezentacinių renginių išskyrimui, nes tada atsiranda aiškus skirtumas tarp 8 ir 9 punktų.

L. Sungailienė paklausė, ar sportiniai žaidimai nėra daugiau socialinės paskirties, o ne reprezentacinės?

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad viskas yra socialinės paskirties, tačiau skiriasi kokybė. Ji pritarė D. Urbanavičienės siūlymui tuos dalykus atskirti.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad varžytuvės, konkursai savo prigimtimi taip pat yra labai artimos sportinėms žaidynėms. kažkas varžosi, kažkas sėdi ir žiūri.

J. Šorys pasiūlė prie žaidimų pridėti „etninių“.

D. Urbanavičienė pasiūlė pridėti „tradicinių“.

Dešimtas rodiklis - Naujų etnokultūrinių kūrybinių projektų kūrybos būklė. Tai gali būti matuojama sukurtų naujų kūrinių (pvz., spektaklių, muzikos kūrinių ir pan.), koncertinių programų, kūrybinių dirbtuvių (tautodailininkų, muzikantų, dainininkų, kitų atlikėjų) skaičiumi.

J. Rudzinskas pastebėjo, kad čia kalbama apie tradicijos gyvąją dalį. Tradicijos tęstinumas turi tam tikrą kūrybinį aspektą, tai ir pasakoma 10 punktu.

Vienuoliktas punktas - Etninės kultūros sklaidos būklė. Šio rodiklio aprašas: Spausdintų, garso ar vaizdo įrašų ir virtualių leidinių kiekis, sukurtų etninės kultūros tematikos filmų, TV ir radijo laidų ar laidų ciklo skaičius, internetinių svetainių pasiūla ir jos įvairovė, informacijos apie lietuvių etninę kultūrą sklaida užsienyje.

J. Rudzinskas pastebėjo, kad Kino centro įstatymo atsiradimas išskyrė kultūros sklaidos sektorių, kuriame etninė kultūra pernelyg mažai atstovaujama. Tokio sektoriaus išskyrimas ir etninėje kultūros yra labai reikalingas.

Paskutinis rodiklis - Etninės kultūros būklė užsienio lietuvių bendruomenėse. Jo aprašas: Etninės kultūros būklės etninėse žemėse tyrimų, metodinės pagalbos teikimas (apimant etninės kultūros specialistų išvykas) ir metodinių priemonių rengimas užsienio lietuvių bendruomenėms skaičius.

L. Sungailienė pasiūlė į šį punktą įtraukti Lietuvos etninės kultūros kolektyvų pristatymą užsienyje.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad informacijos apie Lietuvos kolektyvus pristatymas užsienyje yra įtrauktas į 11 punktą.

L. Sungailienės nuomone, kolektyvų pasirodymai užsienyje yra kitas dalykas, todėl būtų prasminga išskirti ir atskirais rodikliais matuoti.

D. Urbanavičienė pasiūlė panaudojant 11 punkto pabaigą išskirti atskirą rodiklį – lietuvių etninės kultūros sklaidą užsienyje.

NUTARTA:

1. Pritarti pagal išsakytas pastabas pakoreguotam Etninės kultūros srities raidos rodiklių aprašui; jį galutinai suderinti el. paštu;

2. Iki kito EKGK posėdžio parengti siūlymą etninę kultūrą kaip dėmenį įtraukti į regionų plėtros planus, kuris būtų teikiamas Vidaus reikalų ir Aplinkos ministerijoms; rašto projektą aptarti kitame EKGK posėdyje, paliečiant ir platesnį etninės kultūros integravimo į regioninę politiką klausimą.

3. SVARSTYTA. Etninės kultūros srities projektų vertinimo kriterijų aprašymai ir projektų rodikliai, siūlomi Lietuvos kultūros tarybai.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad projektų vertinimo kriterijų sąrašas jau buvo analizuojami praeitame posėdyje. Dabar bus analizuojami tų kriterijų aprašymai. Taikantis prie LKT pateiktos formos, prioritetai sudedami lentelės apačioje.

Kalbant apie 1-ąjį kriterijų, D. Urbanavičienė pasiūlė pavadinime pirmiau minėti kultūrinės, o tik tada – meninės veiklas. Siūlomas kriterijaus aprašymas: „Projekto kultūrinės ir (ar) meninės veiklos kokybė yra aukšta, numatyti kompetentingi dalyviai, projekto rezultatai aktualūs etninės kultūros plėtrai, pasižymi išliekamąja verte“.

Siūlymui pritarta.

Antras kriterijus – Projekto veiklų tęstinumas. Jo aprašymas: „Projektas formuoja tęstinę tradiciją ir įgyvendina veiklas, pasižyminčias ankstesniu įdirbiu“.

L. Petrošienė pastebėjo, kad nebūtinai žodis „ankstesniu“.

Trečias kriterijus – Projekto vadovo ir vykdytojų kompetencija etninės kultūros srityje. Jo aprašymas: „Projektą įgyvendinantis vadovas ir vykdytojai pasižymi aukšta kompetencija etninės kultūros srityje (turi ne mažiau kaip 3 metų patirtį etninės kultūros srityje)“.

L. Petrošienė pritarė, kad užtenka 3 metų. Reikalaujant didesnės patirties, būtų užkertamas kelias jauniems žmonėms.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad „3 metų patirtis“ nesiderina su „ilgalaike tradicija“.

L. Petrošienė pastebėjo, kad galima tęsti anksčiau dirbusių žmonių tradicijas.

R. Paukštytė-Šaknienė paklausė, kas yra aukšta kompetencija.

D. Urbanavičienės nuomone, tai yra ne mažesnė kaip 3 metų patirtis etninės kultūros srityje.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad 3 metai patirties ne visada yra aukštos kompetencijos ženklas. Svarbus ir bazinis išsilavinimas.

J. Vaiškūnas pritarė, kad kompetencijos turėjimas ir metai nėra susiję. Jo nuomone, reikėtų atskirti.

D. Urbanavičienė pasiūlė patirties metų nedėti į skliaustus, o rašyti po kablelio.

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, reikėtų apskritai pagalvoti, kaip apibrėžti aukštą kompetenciją.

J. Vaiškūno nuomone, tai galėtų atspindėti įvairūs įvertinimai – premijos, laimėjimai.

L. Sungailienė pasiūlė prirašyti, kad vadovas ir vykdytojai turėtų pateikti gyvenimo aprašymą.

D. Urbanavičienės nuomone, šioje lentelėje tai nebūtina; reikalavimai, kokius dokumentus pateikti, nurodomi kitoje informacijoje apie projekto teikimą.

L. Sungailienė paklausė, ar reikalavimas turėti 3 metų patirtį taikomas tik vadovui, ar ir vykdytojams.

D. Urbanavičienės nuomone, svarbu ir kokia dalis vykdytojų turi didelę kompetenciją, o kokia – yra tik naujokai.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad nustatant etninės kultūros kompetenciją išsilavinimas nėra svarbiausias dalykas: kai kalbama apie etninės kultūros praktikus puoselėtojus, svarbiausia yra patirtis. Ji pritarė mėlynai pažymėtiems siūlymams.

R. Žarskienės nuomone, svarbiausia vadovo kompetencijos.

L. Petrošienė suabejojo dėl vykdytojams keliamų reikalavimų.

R. Žarskienė pritarė, kad paprastai pateikiamos tik vykdytojų pareigybės, kurios ir patvirtina jo kompetencijas. Viskas sprendžiama pagal vadovą. Kriterijaus pavadinimas gali likti toks, koks yra, tačiau vykdytojų cv reikalauti nereikėtų.

R. Paukštytė-Šaknienė pridūrė, kad svarbu ir tai, kad žmonės turėtų galimybę dalyvauti projektuose. Priešingu atveju neaišku, kaip jie įgaus patirties.

D. Urbanavičienė pateikė pavyzdį: šiemet nutarta finansuoti „Liepaičių“ projektą, nors „Liepaitės“ kaip vykdytojas ko gero aukštu etninės kultūros išmanymu nepasižymi; tačiau kadangi projektą konsultuoja A. Nakienė, projektas laimėjo beveik aukščiausius balus. Jos nuomone, vadovo ir konsultantų kompetencijos nepakanka. Vadinasi, vykdytojų kompetencija irgi yra svarbu.

D. Senvaitytės nuomone, vykdytojas yra labai svarbu. Kartais vadovas gali tik administruoti projektą.

D. Urbanavičienės nuomone, vykdytojams turėtų būti keliamas reikalavimas išmanyti etninę kultūrą.

V. Griškevičienės nuomone, vykdytojo kompetencija labai svarbu. Mažosios Lietuvos taryboje ne kartą aptartos situacijos, kai projektus vykdo labai gražių paskatų turinčios, bet

etnokultūrinių kompetencijų neturinčios bendruomenės. Jos bando organizuoti etnokultūrinius renginius, tačiau jiems gaunasi kičas. Taigi vykdytojų kompetencija yra labai svarbi.

V. Jocys pritarė, kad kompetencija svarbu ir vadovui, ir vykdytojui.

D. Urbanavičienė pristatė kitus punktus:

Ketvirtas kriterijus - Projekto vadyba. Jo aprašymas: „Projektas turi aiškų planą, veiklų kalendorių, konkrečias priemones ir metodus, skirtus projekto tikslui pasiekti, numatytas papildomų lėšų pritraukimas“..

Penktas kriterijus - Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas. Jo aprašymas: „Numatyta efektyvi informacijos sklaidos strategija, segmentuojant tikslinę (-es) grupę (-es), kuriai (-ioms) skiriamas projektas, pasirinktos tinkamos ir efektyvios informacijos sklaidos formos bei informacijos pateikimo kanalai“.

Šeštasis kriterijus - Projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas. Jo aprašymas: „Projekto sąmatoje nurodytos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su projektu ir yra būtinos įgyvendinant jo tikslus ir uždavinius siekiant numatytų rezultatų, detalizuotos ir atitinkančios rinkos kainas“.

Septintasis kriterijus - Į projektą įtrauktos tikslinės visuomenės grupės. Jo aprašymas: „Projektas turi aiškų planą, koku būdu bus įtrauktos tikslinės visuomenės grupės“.

Remdamasia anksčiau EKGt priimtais sprendimais, D. Urbanavičienė priminė aptartus prioritetus: 1. Nematerialaus kultūros paveldo apsauga (0-5 balai), 2. Kompetencijų etninės kultūros srityje ugdytas (0-5 balai), 3. Vertingų etninės kultūros tradicijų puoselėjimas (0-5 balai). Ji pasiūlė naujam paskutiniajam prioritetui padidinti balus iki 10 balų (tai N. Balčiūnienės pateiktas siūlymas per susirašinėjamą tikslinant prioritetų ir kriterijų balus), o 7-am kriterijui dėl sąmatos sumažinti balus nuo 10 iki 5 balų. D. Urbanavičienė pasiūlė laikytis nuostatos prioritetams iš viso skirti ne 15 balų, bet 20 balų, o kriterijams palikti 80 balų – kaip buvo iki šiol skiriama programai „Etninė kultūra“.

J. Rudzinskas išreiškė pritarimą.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad sąmatos tikslingumas yra labai svarbus kriterijus. Jeigu projektas turi nepagrįstų lėšų, jis gali nebeleisti dalyvauti kitiems projektams. Jos nuomone, sąmatos tikslingumo kriterijui turėtų būti aukštesnis balas.

V. Griškevičienė pritarė D. Senvaitytei.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad pati LKT labai griežtai žiūri paraiškose surašytas sąmatas. Savaime aišku, kad sąmatas reikia rašyti objektyviai, tačiau EKGt į tai dėmesio neturėtų koncentruoti.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad LKT ekspertai vertins būtent pagal šiuos kriterijus.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad projektai praktiškai niekada negauna pilnos prašomos sumos – tik pusę ar net vos trečdalį, todėl sąmatos tikslingumas beveik visada „nueina šuniui ant uodegos“.

R. Paukštytė-Šaknienė pastebėjo, kad labai dažnu atveju projektas gauna siūlymą koreguoti sąmatą. Jos nuomone, sąmata – labai svarbi dalis.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad sąmatą koreguoti siūloma dažniausiai dėl to, kad kuo daugiau projektų būtų finansuojama.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad vertybiniu požiūriu keista, jei 10 balų vertinamas sąmatos tikslingumas ir tik 5 balais – vertingų etninės kultūros tradicijų puoselėjimas, kas yra svarbiau?

N. Balčiūnienės nuomone, tai reikš, kad turinys yra nesvarbus, svarbiausia – gražiai parašyta sąmata.

L. Petrošienės nuomone, kokybės vertinimui yra skirtas pirmas kriterijus.

D. Urbanavičienė su šia pastaba nesutiko, nes pirmas kriterijus visai neįvardija etninės kultūros ar tradicijos.

D. Urbanavičienė pasiūlė aptarti Etninės kultūros srities projekto rodiklių sąrašo projektą. Jame numatyti šie rodikliai: 1. Projekto uždavinių įgyvendinimas; 2. Sukurti kultūros produktai, paslaugos ir kt.; 3. Projekto dalyviai; 4. Projekto rezultatų naudotojai; 5. Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas.

Aptariant pirmąjį punktą, L. Sungailienė pasiūlė projekte numatytų veiklų įgyvendinimą vertinti ne vienetais, o procentais.

D. Urbanavičienė pasiūlė vertinti būtent finansuotų veiklų įgyvendinimą – negavus finansavimo, veiklos įgyvendinimas neturėtų būti vertinamas.

Aptariant antrą punktą, pastabų nepateikta.

Aptariant trečią punktą, D. Urbanavičienė paklausė, ar verta vertinti, kokią dalyvių dalį sudarė etninės kultūros kompetenciją turintys dalyviai.

N. Balčiūnienė dėl šio klausimo išreiškė abejonę.

L. Sungailienės nuomone, vertinant projektą veiklas įgyvendinti planuojančių dalyvių kompetencija yra svarbus dalykas, o šiuo atveju nustatyti dalyvių kompetenciją būtų svarbu nebent tuo atveju, jeigu projektas yra skirtas dalyvių kompetencijai kelti.

R. Paukštytės-Šaknienės nuomone, tai yra perteklinis dalykas. Jo galima atsisakyti.

D. Urbanavičienė pasiūlė kompetentingų dalyvių skaičių išbraukti.

L. Sungailienė pasiūlė dalyvius diferencijuoti pagal pasirinktą požymį priklausomai nuo tikslinės grupės.

Aptariant ketvirtą punktą, N. Balčiūnienė pastebėjo, kad etninės kultūros projektuose dalyviai nuo žiūrovų dažnu atveju nesiskiria. Kalendorinės šventės dalyviai yra visi, taigi jiems netinka skirstymas į dalyvius ir žiūrovus, kuris yra taikoma kitiems kultūros projektams.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad etnokultūrinių projektų yra įvairių.

V. Tumėnas pastebėjo, kad dalyvis yra labai plati sąvoka. Galima išskirti aktyvius ir pasyvius dalyvius. Matyt, kad ši gradacija yra sugalvota ne be reikalo ir ją išsaugoti yra tikslinga.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad kai kuriuose projektuose tai gali persikloti (žiūrovai tampa dalyviais), bet šio skirstymo kvestionuoti nereikėtų.

Aptariant penktąjį rodiklį pastabų nepateikta.

V. Jocys paklausė, ar nevertėtų aptariamuose dokumentuose aptarti karantino atvejo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad aptariamais dokumentais ruošiami ne *force majeure* atvejams.

L. Sungailienė pastebėjo, kad kalbant apie kultūros raidą kultūros centrų specialistams rekomenduojama pateikti santykinis veiklų dalyvių skaičius: pavyzdžiui, parodų skaičių tūkstančiui gyventojų. Būtent toks skaičiaavimas parodo, ar veiklos atitinka konkrečios vietos gyventojų situaciją. Tokia metodika naudinga lyginant vietas ir respublikinius renginius, o taip pat vertinant tokias situacijas kaip karantinas.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad neteisinga iš visuomenininkų reikalauti, kad jie dirbtų kaip kultūros centrų darbuotojai, kurie gauna atlyginimus.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad būna ir tokios veiklos kaip lietuvininkų tarmių mokyklėlė, kurioje svarbu ne masiškumas, o tai, kad tarmės pasimokė bent 5 vaikai. Jos negalima lyginti su didžiuliais renginiais, kuriuose dalyvauja tūkstančiai dalyvių. Ji teigė, kad rengiant projekto rodiklių sąrašą ieškojo tokių parametrų, kurie tikėtų įvairioms projektinėms veikloms. Jos nuomone, santykiniai skaičiavimai tinka tik renginiams.

D. Senvaitytė paklausė, kaip ekspertams atskirti nacionalinių ir lokalinių projektų vertę. Galbūt šio dalyko nevertėtų palikti atsitiktinumui, galbūt reikėtų nustatyti gradaciją. Jos nuomone, į tai nebuvo atkreiptas dėmesys kalbant apie paraiškas.

V. Jocio nuomone, tai buvo užkabinta: buvo kalbama apie palaikančius tradicijas ir regioninius, atskirai – apie nacionalinius.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad projektų vertinimo kriterijuose, kalbant apie kultūrinę meninę vertę, aprašyme akcentuojamas aktualumas ir išliekamoji vertė. Jos nuomone, šis rodiklis šią problemą išsprendžia.

D. Senvaitytė pastebėjo, kad gali iškilti problema: jeigu vertinama pagal dalyvių ar žiūrovų kiekį, gali nukentėti projektai, kurie yra vertingi tradicijų tęstinumo prasme nepaisant mažo visuomenės susidomėjimo.

K. Kuprytė pasiūlė kažkur išskirti projektų vertinimo kokybinį rodiklį.

D. Urbanavičienė paklausė, kaip remiantis dalyvių ar žiūrovų skaičiumi vertinti leidinius.

D. Senvaitytė pritarė, kad visi projektai labai skirtingi ir nustatyti visiems vienodus vertinimo kriterijus yra labai sudėtinga.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad būtent tai labai aiškiai parodo, jog daug pranašesnis yra estų modelis, kuris grindžiamas tuo, jog visus srities projektus vertina visi tos srities ekspertai, kurie kartu aptaria visas paraiškas matydami visą srities lauką. Jos nuomone, galima pagalvoti apie šios rekomendacijos teikimą LKT.

J. Vaiškūnas pritarė siūlymui išskirti kokybinį vertinimo kriterijų. Vertinant tik skaičiais, svarbūs dalykai tikrai nukentės. Pavyzdžiui, restauravus kokį nors svarbų archyvinį dokumentą, nebus nei žiūrovų, nei dalyvių, bet tai kokybinis projektas, kuriam kiekybiniai kriterijai visiškai neturėtų būti taikomi. Čia nereikėtų galvoti vien apie renginius. Etninė kultūra nėra vien renginiai. Pavyzdžiui, kažkas atkūrė avių veislę – niekas niekur nedalyvavo. Dalyviai negali būti pagrindinis vertinimo kriterijus.

D. Urbanavičienė pasiūlė paklausti LKT, kam jiems šie kiekybiniai duomenys apskritai reikalingi.

D. Senvaitytės pastebėjimu, būtent pagal šiuos duomenis skirstomi pinigai projektams tolimesniuose etapuose. Jos nuomone, atskirti kiekybinius ir kokybinius kriterijus būtų labai svarbu ir būtent EKGt tai turėtų padaryti, nes niekas kitas to nepadarys.

R. Paukštytė-Šaknienė pritarė šiam teiginiui. Vieno žmogaus darbas gali būti labai vertingas ir prilygti daug dalyvių įtraukiančiam renginiui. Mes dabar piktinamės, kad ekspertai vertina mus neįsigilindami į šiuos niuansus.

L. Petrošienė pastebėjo, kad dabar iškilę klausimai rodo, jog iš tiesų yra labai svarbu išskirti prioritetus, kas nebuvo padaryta. Visi nesutarimai iškyla dėl to, kad prioritetams neteikiama rimta prasmė.

D. Urbanavičienė pasiūlė užfiksuoti ir rekomenduoti LKT išskirti prioritetus ir jais vadovautis.

V. Jocys pritarė, kad prioritetai privalo būti išskirti, nes tai yra strateginio mąstymo pagrindas.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad prioritetai šiaip jau yra surašyti Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme.

L. Petrošienės nuomone tai, kad prioritetai nėra išskirti analizuojamuose dokumentuose, yra didžiausias keblumas, už kurio nuolatos užkliūnama.

R. Paukštytė-Šaknienė psatebėjo, kad jeigu EKGt šio klausimo neišspręs, niekas kitas jo spręsti net nesiims.

D. Urbanavičienė pritarė, kad svarbiausia čia įtikinti LKT, jog prioritetai yra labai svarbu.

NUTARTA:

1. Patvirtinti pagal išsakytas pastabas pakoreguotą Etninės kultūros srities projekto vertinimo kriterijų aprašo projektą.

2. Patvirtinti pagal išsakytas pastabas pakoreguotą Etninės kultūros srities projekto rodiklių aprašo projektą.

3. Siūlyti LKT vertinant etninės kultūros veiklas ir projektus vadovautis nustatytais prioritetais.

4. SVARSTYTA. Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos projektas.

D. Urbanavičienė informavo, kad Kultūros ministerija iki gegužės 15 dienos laukia pastabų dėl Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos projekto. Ji pristatė parengtą rašto projektą, kuriame akcentuojama, jog: 1) Koncepcijos uždaviniai nėra nukreipti į etninės kultūros problemų sprendimą; 2) nesiremiama Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu; 3) neišskiriamas materialusis ir nematerialusis paveldas; 4) neaiškiai apibrėžtos sąvokos (pvz., kultūros paveldo); 5) visas kultūros paveldas susiejamas su tautiniu tapatumu, nors materialusis kultūros paveldas yra daug platesnė sritis apimanti sovietmečio statinius ir t.t.; 6) kultūros paveldas siejamas tik su jo naudojimu, kai turėtų būti pabrėžiamas ne tik naudojimas, bet ir dalyvavimas, tradicijų tęstinumas; 7) neaiškus kultūros paveldo ir etninės kultūros santykis.

V. Jocys pasiūlė rašte akcentuoti ir visuomenės santykį su gamta ir kultūrinį kraštovaizdį kaip svarbius paveldo aspektus.

D. Urbanavičienė pritarė, kad tai galima paminėti.

NUTARTA. Pritarti pagal išsakytas pastabas pakoreguotam EKGK raštui dėl Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos projekto.

5.SVARSTYTA. Lietuvos heraldikos komisijos neigiama pozicija mokslininkų siūlomos Mažosios Lietuvos herbo simbolio – briedžio – atžvilgiu.

D. Urbanavičienė pakvietė diskutuoti, kaip elgtis EKGK, kai Lietuvos heraldikos komisija (toliau LHK) pakartotinai atmetė specialistų ir regiono atstovų siūlomą Mažosios Lietuvos pasirinktą regiono herbo simbolį – briedį. Ji informavo, kad yra atsiųstas LHK posėdžio išrašas, kuriame tvirtinama, jog Mažosios Lietuvos pasirinktas briedžio simbolis nėra tinkamaiusias. Ji atkreipė dėmesį, kad dokumente nesimato net kas posėdyje dalyvavo. D. Urbanavičienė paklausė, ar

reikėtų prašyti LHK atsiųsti išsamesnį posėdžio protokolą, ar kreiptis į Prezidentą, Seimo Kultūros komitetą, o gal taip pat – į žiniasklaidą?

L. Petrošienės nuomone, reikia kreiptis visur, nes kitaip LHK nereaguoja.

J. Vaiškūnas pastebėjo, kad argumentų, kodėl briedį atmeta, LHK nepateikė.

P. Kalnius pareiškė, kad Mažosios Lietuvos kultūrininkų siekis įteisinti herbe briedžio simbolį yra pagrįstas ir teisėtas. Bet gali būti suprantamas ir LHK nenoras pritarti šiam simboliui. Klaipėdos istorikai rašo, kad po Klaipėdos aneksijos nacistai briedžio simbolio nebenaudojo. Bet istorikai klysta – briedžio simbolis buvo naudojamas ir po to. Jį naudojo ne tik Mažosios Lietuvos nacistai. Briedis buvo Tilžės vardo divizijos vėliavoje. Visos Kuršo armijos kariai – grupė, nesusijusi su Mažąja Lietuva – taip pat nešiojo antsiuvus su briedžio galva. Galima sutikti su tuo, kad reikia nebijoti to simbolio, bet galima sutikti, kad tuo naudojantis Lietuvai bus kenkiama. Lietuva bus diskredituojama tarptautinėje arenoje. O norinčių tą daryti tikrai netrūksta. Lietuvos kaip nacistinį atminimą gerbiančios šalies įvaizdį kuria net kai kurios vastybinės jėgos. P. Kalniaus nuomone, būtent tokį pavojų ir mato LHK. Jis neišreiškė kategoriško briedžio simbolio atmetimo, tačiau asmeniškai susilaikė nuo pritarimo tokiam herbo variantui.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad regiono bendruomenė jau 5 metai reikalauja, prašo, rengia įvairiausias studijas, telkia bendruomenę ir t.t. Čia yra ne politinis aspektas. Čia yra svarbiausia tai, kad pati regiono bendruomenė išdrįso pasirinkti simbolį, patys atlikę studiją. Visi kiti pirmiausia važiavo į LHK ir laukė, ką jiems pasiūlys. V. Griškevičienės nuomone, Mažosios Lietuvos atstovai yra baudžiami už pilietiškumą. Darbai yra nuveikti didžiuliai: parengtos dvi mokslo studijos, kurias atliko Klaipėdos universitetas, klausimas aptartas su Vokietijos garbės konsulu, klausta išeivijos nuomonės. Galvoti, kad simbolis yra pasirinktas neapgalvotai ar su blogom intencijom, yra netesinga. Nei meška, nei kiškis, nei visi kiti simboliniai gyvūnai taip pat negali būti rodomi heraldikoje, nes visi yra susiję su tam tikromis struktūromis, todėl tai ne argumentas. V. Griškevičienė paklausė, kodėl draudžiamas briedis, jeigu vėliava, kurią naudojo tie patys naciai, nedraudžiama. Vienai simbolikai pritariama, kitai – ne, kur suderinamumas? Kaip apskritai atsakoma į žmonių lūkestį – kur argumentai, kur sprendimus priėmę LHK atstovai, kaip jie balsavo? V. Griškevičienė pastebėjo, kad Mažosios Lietuvos bendruomenė vėl rinksis svarstyti klausimo, bet šį kartą jau bus keliamas klausimas viešai, o savivaldybių merams pritarus bus einama ir teisminiu keliu.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad mokslininkų išvadoje parašyta, kad lietuvių tautiniame patriotiniame naratyve briedis nebuvo tapatinamas su jokiais politinėmis vokiškumo sklaidos konotacijomis.

J. Vaiškūnas atkreipė dėmesį, kad briedžio simbolis apskritai nėra tapatus nacių heraldiniam simboliui. Briedis yra gyvūnas, jis kaip ir meška, gali būti naudojamas įvairiuose kontekstuose.

Simboliai turi savo pavidalus, spalvas, matmenis ir t. t. LHK puikiai skiria simbolius nuo vaizdinių. Briedis yra vaizdinys, o juk miške pamačius briedį niekas negalvoja, kad tai nacių simbolis. Objektai tampa simboliais, kai įgyja tam tikrą apipavidalinimą, įrėminimą, foną ir t.t.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad EKGt jau yra pritarusi briedžio simboliui ir šio klausimo iš naujo kelti nereikėtų. Ji siūlė apsispręsti, ar verta dar kartą kreiptis į LHK. Gal kreiptis į Prezidentą, nes LHK yra atskaitinga Prezidentūrai.

J. Rudzinskas pasiūlė kreiptis į Prezidentūrą, nes šiuo atveju yra pažeista demokratija. Bendruomenė yra apsisprendusi, mokslininkai pritarė, komisijos darbas kelia klausimų.

V. Jocys paklausė, gal kas yra dalyvavęs tokiose diskusijose dėl heraldinių simbolių. Jo nuomone, galima parengti raštą Prezidentui. Taip pat pranešimą spaudai, sudėliojant visus argumentus.

D. Urbanavičienė pasiūlė prie rašto pridėti KU parengtą studiją.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad Mažosios Lietuvos kultūrininkai taip pat planuoja rengti raštą Prezidentui. Ji pažadėjo EKGt persiųsti visų Mažosios Lietuvos savivaldybių merų pasirašytą kreipimąsi.

L. Petrošienė, N. Balčiūnienė išreiškė pritarimą dėl kreipimosi į Prezidentą.

V. Jocys pasiūlė kopiją nusiųsti ir Seimo Kultūros komitetui.

N. Balčiūnienės nuomone, į dvi institucijas kreiptis nereikėtų.

D. Urbanavičienė pažadėjo pasitarti su Seimo nariu S.Tumėnu dėl kreipimosi į Kultūros komitetą.

V. Jocys atkreipė dėmesį, kad Seime yra Vakarų Lietuvos grupė, kurią šiuo klausimu taip pat reikėtų informuoti.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, kad keista, jog LHK nariai patys siūlo simbolius, patys dalyvauja jų išpildyme. Jie to niekur nedeklaruoja, jiems neprivaloma deklaruoti šių dalykų. Tai yra nonsensas – čia painiojami viešieji, ir privatieji interesai.

J. Vaiškūnas pacitavo punktą iš LHK nuostatų: LHK narys privalo nusišalinti nuo konkursui pateikto heraldinio ženklo projekto vertinimo, jei komisijos narys dalyvauja jo kūrimo konkurse.

V. Griškevičienė papasakojo įspūdį iš LHK posėdžių, kuriuose jai teko dalyvauti du kartus. Pirmajame Mažosios Lietuvos atstovai buvo išvadinti fašistais, o antrajame, kai sužinojo, jog vienas iš ML atstovų yra kraštotyrininkas ir žurnalistas, buvo didžiulis puolimas. Pagrašinta nebandytų rašyti, iš jo buvo tyčiojamasi, į jį buvo nukreipta visa ugnis.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad LHK labai bijo viešumo. Tad tuo reikia ir naudotis.

D. Urbanavičienė pasiūlė naudoti abu kelius: rašyti raštą Prezidentui ir gal prašyti su juo susitikimo, tuo pačiu – kelti klausimą viešai.

J. Šorys pasiūlė naudoti abi taktikas. Rašte turėtų pasirašyti visos suinteresuotos institucijos.

V. Griškevičienė paprašė kiekvieno asmeniškai, kai bus parengtas raštas, reaguoti jautriai ir kaip galint padėti. Ji pastebėjo, kad šis klausimas yra aktualus labai dideliame būriui žmonių ir dėl jo kyla labai stiprios emocijos.

L. Sungailienė atkreipė dėmesį, kad LHK savo atsakyme visiškai neargumentavo, kodėl ji briedžio simbolį atmeta. Ar nebūtų verta prašyti šį teiginį pagrįsti?

V. Griškevičienė atsakė, kad toks klausimas jau buvo užduotas, ir LHK jau pateikė atsakymą. Tada buvo parengta KU mokslininkų studija, ji buvo pateikta kartu su ML savivaldybių merų kreipimusi. Vadinasi, visų pozicija jau išsakyta. Jų argumentai buvo atsiųsti ir į juos buvo atsakyta moksliniais argumentais. Jos nuomone, LHK elgesys yra tiesiog nepagarbus, žiūrima į Mažosios Lietuvos atstovus kaip į žemesnio rango žmones.

N. Balčiūnienės nuomone, dar vienas raštas LHK prašant paaiškinimų būtų tiesiog laiko praradimas.

L. Sungailienė pasiūlė tartis su žurnalistais, kurie atlieka tyrimus, išreiškiant įtarimus, kad yra painiojami viešieji ir privatieji interesai.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad LHK darbu daug kas skundžiasi.

V. Griškevičienė pateikė Usėnų herbo pavyzdį – juo vietos gyventojai yra labai nepatenkinti, nes LHK sukūrė herbą, kuris visiškai neatliepia miestelio istorijos ir mitologijos. Analogiška Lumpėnų seniūnijos, kurioje yra Rambyno kalnas, herbo istorija. Bendruomenės pasirinktas simbolis buvo atmestas ir jiems primestas visiškai kitas.

J. Vaiškūnas pastebėjo, kad LHK pateiktoje išvadoje neteigiama, kad briedis yra netinkamas. Teigiama tik tiek, kad jis nėra tinkamiausias. Jeigu jie mano, kad netinkamas, tai ir turėjo parašyti. Jei rašai, kad netinkamas, turi pagrįsti, o kai rašai, kad nėra tinkamiausias – tai visiška demagogija.

N. Balčiūnienės nuomone, tai yra tiesiog atsirašinėjimas.

J. Vaiškūnas pasiūlė parengti raštą ir LHK prašant argumentų.

V. Griškevičienė pažadėjo atsiųsti jau buvusius susirašinėjimus su LHK.

J. Vaiškūnas pastebėjo, kad ėjo kalba apie teismus. Jo nuomone, kreipimasis į teismą čia nėra reikalingas, nes kol kas LHK pozicija nėra aiški. Tik turint aiškią jų poziciją, galima juos skusti Prezidentui ir t.t. Kol kas nėra ką ginčyti. Jie tiesiog išreiškė nuomonę, kad tai nėra tinkamiausias simbolis, o ne patvirtinimas, kad pasirinktas simbolis yra netinkamas.

D. Urbanavičienė pritarė, kad raštas LHK nepakenktų, prašant pateikti galutinį sprendimą ir jį argumentuoti.

N. Balčiūnienė perspėjo, kad vėl reikės laukti 5 mėnesius.

L. Sungailienė pridūrė, kad be to LHK siūlo paieškoti tinkamesnių simbolių.

V. Griškevičienė informavo, kad prieš pradedant spręsti šį klausimą, regiono savivaldybės buvo užsakiusios regiono heraldinių simbolių tyrimą. Buvo išrinkti simboliai, iš jų savivaldybės

išsirinko būtent briedį, kad jis derėtų ir prie regiono heraldikos, ir prie krašto istorijos, kad jis atitiktų ir šiandien gyvenančių, ir anksčiau šiame krašte gyvenusių lūkesčius. Yra du moksliniai darbai, įrodantys, kad šis simbolis yra tinkamas.

J. Vaiškūnas reziūmavo, kad tinkamiausias jau yra išrinktas, nes buvo pasiūlyti keli variantai. Vadinasi, dabar tik LHK turi atsakyti, ar jis yra tinkamas.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad vietos žmonių nuomone, šis simbolis yra tinkamiausias. Demokratinėje valstybėje tai turėtų būti lemiamas argumentas. Heraldinius simbolius turėtų pasirinkti vietos žmonės, juo labiau, kad jų pasirinkimas yra paremtas moksliniais tyrimais.

J. Vaiškūnas paklausė, kodėl vengiama EKG T vardu paklausti dėl LHK argumentų.

V. Griškevičienė teigė, kad, aišku, raštą parašyti galima. Bus gautas dar vienas atsakymas. Bet lygia greta reikia eiti ir tolyn. Ji įsitikinusi, kad čia vyksta ne simbolio pasirinkimo, bet principų karas.

V. Jocys pasiūlė kreiptis tiesiai į Prezidentą, nes LHK yra jam pavaldi. Ir jam išsakyti visus argumentus. Nes kitaip nieko nebus.

J. Vaiškūnas klausė, kaip galima kreiptis į Prezidentą, jei EKG T nekomunikavo su LHK.

D. Urbanavičienė atsakė, kad Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos taryba dalyvavo bent keliuose LHK posėdžiuose, taip pat dalyvavo posėdyje ir ji pati kaip EKG T pirmininkė, buvo prirašyta daugybė raštų.

L. Sungailienė pasiūlė tą patį raštą siųsti ir LHK, ir Prezidentui. Ji pasiūlė tuo pačiu kreiptis į 15min žurnalistą, kilusį iš Mažosios Lietuvos, Dovydą Pancerovą.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad tai jau yra suplanuota.

J. Rudzinskas akcentavo, kad būtina pastebėti, jog EKG T nuomonė šiuo atveju yra vieninga.

L. Sungailienė pritarė J. Vaiškūnui, kad pirmiausia būtina iš LHK išsireikalauti konkretų atsakymą. Galima prašyti atsakyti skubiai.

NUTARTA:

1. Parengti raštą Prezidentui dėl Mažosios Lietuvos simbolikos; kopiją adresuoti LHK. raštą suderinti su EKG T nariais el. paštu.
2. Mažosios Lietuvos simbolikos problemą viešinti žiniasklaidoje.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė